COMPETENŢA ARBITRAJELOR ÎN SOLUŢIONAREA CAUZELOR CIVILE

Cătălina Iulia COJOCARU,

studentă, anul IV, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 347.918:347.991 E-mail: cojocarucatalinaiulia@gmail.com

Arbitrajul s-a dezvoltat, în ultimele decenii, drept o alternativă eficientă la soluționarea litigiilor civile în cadrul instanțelor judecătorești. Eficiența acesteia este incontestabilă, fiind determinată prin celeritatea și flexibilitatea procedurii, cât și specializarea arbitrilor. Acordul părților constituie baza competenței tribunalului arbitral, oferind un grad înalt de libertate a părților litigante în cadrul întregii proceduri arbitrale [1, p.16].

Mai mult ca atât, considerăm actuală tema abordată în prezenta lucrare, în contextul supraîncărcării instanțelor judecătorești la momentul actual în Republica Moldova. Promovarea mecanismelor alternative de soluționare a litigiilor civile ar trebuie să devină o prioritate de ordin strategic pentru îmbunătățirea sistemului de justiție. Numărul tot mai mare de dosare aflate pe rolul instanțelor naționale generează, ca și consecință inevitabilă, termene nerezonabile de soluționare a litigiilor, afectând dreptul părților la un proces echitabil, într-un termen rezonabil. Astfel, soluționarea litigiilor civile pe calea arbitrajului se conturează ca și un instrument indispensabil pentru degrevarea instanțelor judecătorești, oferind o alternativă eficientă, rapidă și flexibilă de soluționare a disputelor [2, p.8].

Teza de licență este structurată în trei capitole, urmate de concluziile și recomandările de rigoare. În primul capitol, am cercetat fundamentele teoretice ale competenței arbitrajelor în soluționarea litigiilor civile, cât și geneza instituției, cadrul legislativ internațional și național aplicabil arbitrajului, clasificarea arbitrajelor. În cel de-al doilea capitol, am cercetat în detaliu conceptul de competență în arbitraj prin prisma raportului acesteia cu competența instanțelor de judecată, limitele competenței arbitrajelor stabilite prin convenția de arbitraj și aspectul material al competenței tribunalului arbitral, cât și exigențele de ordin cantitativ și calitativ ce trebuie să fie îndeplinite în arbitraj. Al treilea capitol este dedicat analizei controlului judiciar asupra competenței tribunalului arbitral. Am analizat și prezentat în ce situații instanțele au prerogativa de desființare a hotărârilor arbitrale, cât și de refuz în încuviințarea titlurilor executorii a hotărârilor arbitrale interne și a refuzului în recunoașterea și executarea hotărârilor arbitrale străine, pe temeiul lipsei de competență a tribunalului arbitral. În final, am formulat concluzii și recomandări asupra lucrării, determinând ce îmbunătățiri legislative ar trebui adoptate pentru a eficientiza arbitrajul în Republica Moldova. De asemenea am elaborat recomandări ce ar trebui înaintate către diverse

ramuri ale sistemului judiciar, cum ar fi Uniunea Avocaților sau Institutul Național al Justiției, cât și către sistemul educațional în sfera justiției, dar și către mediul economic, reprezentat prin asociații ale antreprenorilor din Republica Moldova.

În urma studiului am determinat, din perspectivă practică, că tendințele instanțelor naționale sunt de a trata favorabil hotărârile arbitrale străine, în sensul menținerii validității și eficienței acestora. Astfel, în 17 dintre cele 30 de cazuri studiate, ceea ce ar echivala cu 56,66% din încheierile pronunțate, soluția instanței a vizat: menținerea hotărârilor arbitrale, încuviințarea titlurilor executorii și recunoașterea și încuviințarea executării hotărârilor arbitrale străine. De asemenea, observăm un procent ridicat al restituirilor cererilor depuse, în măsură de 40%, ceea ce semnalează dificultățile procedurale ale petiționarilor și reflectă necesitatea respectării cu rigurozitate a condițiilor impuse de lege, pentru depunerea cererilor. Iar în unul din cazuri, soluția instanței a vizat desființarea hotărârii arbitrale, ceea ce echivalează procentual cu 3,33%.

În urma cercetării efectuate în problematica competenței arbitrajelor, putem veni cu propuneri *de lege ferenda,* care au ca scop sporirea eficienței instituției arbitrajului în Republica Moldova. În primul rând, considerăm necesară introducerea noțiunii de arbitru de urgență în cadrul Legii 23/2008. În prezent, legislația națională nu prevede astfel de mecanisme, prin care partea interesată ar putea obține dispunerea măsurilor asiguratorii asupra acțiunii sale, direct în arbitraj, înaintea constituirii tribunalului arbitral, pentru a nu fi nevoite să se adreseze jurisdicției statale în acest sens. Am studiat modelul altor jurisdicții avansate, cum ar fi cea din Singapore, cunoscută pentru profesionalismul desfășurării procedurilor arbitrale și am observat reglementarea instituției arbitrului de urgență în Legea privind arbitrajul din Singapore, la art.2, alin.(1) [3, art. 2(1)]. Deși acest concept îl regăsim în Regulamentul CACIC [4, anexa III], totuși prin legiferarea noțiunii de arbitru de urgență, am spori importanța și aplicabilitatea acestui mecanism de dispunere a măsurilor asiguratorii, cât și ar fi redusă orice confuzie a sensului noțiunii de arbitru și tribunal arbitral din cadrul normativ al Republicii Moldova, având în vedere incidența sensului de arbitru de urgență.

In concreto, propunem următoarea redacție a art.2, la noțiunea de „arbitru" din Legea 23/2008:

„arbitrul – înseamnă acea persoană fizică aleasă de părți sau numită în modul stabilit de părți pentru soluționarea prin arbitraj a litigiului, precum și arbitrul de urgență, numit în conformitate cu regulile de arbitraj stabilite de părți, inclusiv regulile de arbitraj ale unei instituții de arbitraj."

Având în vedere avantajele arbitrajului: rapiditatea procedurii, flexibilitatea și confidențialitatea acesteia, cât și specializarea arbitrilor, considerăm că aducerea la cunoștință a acestor avantaje mediului de afaceri, ar mări șansele ca aceștia să se adreseze în arbitraj la apariția disputelor [5, p.136]. Deopotrivă, instruirea în domeniul arbitrajului ar trebui să fie mai accesibilă și răspândită în rândurile studenților, avocaților și judecătorilor, care la moment cunosc acest domeniu, studiind doar materii incidente, a căror accent principal nu este arbitrajul. Pornind de la aceste premi-

se, am formulat și expediat câteva recomandări pentru Institutul Național al Justiției, Uniunea Avocaților și mediul economic, prin reprezentanții lor, cum ar fi EBA, printre care se numără: introducerea cursurilor în privința arbitrajului și intervenției instanței de judecată în procedurile arbitrale în programele de formare inițială și continuă a judecătorilor și avocaților, elaborarea cursurilor despre arbitraj pe platformele e-learning ale Institutul Național al Justiției, includerea tematicii arbitrajului ca și cale de soluționare a litigiilor în cadrul forumurilor economice, a conferințelor de afaceri și includerea procedurii arbitrale ca și disciplină distinctă în programele de licență și masterat ale facultăților de drept, pentru orientarea tinerilor profesioniști spre justiția privată.

În ansamblu, promovarea mai vastă a instituție arbitrajului în Republica Moldova ar deschide noi orizonturi, fiind o soluție pentru degrevarea, într-o anumită măsură, a instanțelor judecătorești, totodată și accelerând celeritatea circuitului economic.

Referințe:

1. BĂIEȘU A., Relațiile dintre arbitrajul commercial international și jurisdicțiile statale, Chișinău: Revista națională de Drept, 2018, nr.10-12
2. CIOBANU M. V., Tratat teoretic și practic de procedură civilă, București: All-Beck, 2000
3. Arbitration Act Singapore, 2001, art.2(1). Disponibil: https://sso.agc.gov.sg/Act/AA2001
4. Regulamentul Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a Republicii Moldova cu privire la procedura de arbitraj intern, aprobat prin Decizia Consiliului Camerei de Comerț și Industrie a Republicii Moldova din 19 decembrie 2008. Disponibil: https://amcham.md/tc_userfiles/file/CACIC%20Arbitration%20Rules.pdf
5. MACOVEI G., BORȘ A., JIMBEI I., Formele de apărare a drepturilor civile, Chișinău: USM, 2015

Recomandat
***Elena BELEI**, dr. în drept., conf. univ.*